Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 9. 2014, sp. zn. 8 Tdo 942/2014, ECLI:CZ:NS:2014:8.TDO.942.2014.1

Číslo: 25/2015

Právní věta:

Poskytnutí přiměřené lhůty k nastoupení trestu odnětí svobody, aby si odsouzený mohl obstarat své záležitosti podle § 321 odst. 2 tr. ř., je fakultativním postupem soudu v případě, že nejsou dány okolnosti, které její poskytnutí vylučují. Odsouzený, jemuž bylo ve výzvě podle § 321 odst. 1 tr. ř. uloženo, aby trest nastoupil ihned, se tudíž nemůže takové lhůty domáhat a tato okolnost jej nezbavuje povinnosti se výzvě podrobit.

Odsouzený je povinen respektovat výzvu k nástupu trestu odnětí svobody podle § 321 odst. 1 tr. ř. i v případě, že se před tím, než tuto výzvu obdržel, dověděl, že rozsudek, jímž mu byl trest, k nástupu do jehož výkonu je vyzván, zrušen v rámci souhrnného trestu za podmínek § 43 odst. 2 tr. zákoníku v jiné trestní věci. Takový účinek však nastane až tehdy, když uvedený zrušující rozsudek nabude právní moci a sám se stane vykonatelným. Do té doby vykonatelnost původního rozsudku není dotčena a obviněný je povinen respektovat povinnosti, které mu z takového rozsudku stále plynou; tím spíše je povinen nastoupit výkon trestu, k němuž byl řádně v souladu se zákonem, tj. na podkladě postupu soudu při splnění podmínek stanovených v § 321 tr. ř., vyzván.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 17.09.2014

Spisová značka: 8 Tdo 942/2014

Číslo rozhodnutí: 25

Číslo sešitu: 5

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání

Předpisy: §345 Zákona č. 513/1991 Sb.
§346 Zákona č. 513/1991 Sb.
§409 Zákona č. 513/1991 Sb.
§524 Zákona č. 40/1964 Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněného K. H. proti rozsudku Krajského soudu v Plzni ze dne 16. 12. 2013, sp. zn. 8 To 497/2013, jako odvolacího soudu v trestní věci vedené u Okresního soudu Plzeň-město pod sp. zn. 10 T 83/2013.

Z o d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem Okresního soudu Plzeň-město ze dne 23. 8. 2013, sp. zn. 10 T 83/2013, byl obviněný K. H. uznán vinným přečinem maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. f) tr. zákoníku, za což mu byl podle § 337 odst. 1 tr. zákoníku uložen trest odnětí svobody v trvání pěti měsíců, pro jehož výkon byl podle § 56 odst. 2 písm. c) tr. zákoníku zařazen do věznice s ostrahou.

Krajský soud v Plzni jako soud odvolací rozsudkem ze dne 16. 12. 2013, sp. zn. 8 To 497/2013, z podnětu odvolání obviněného podle § 258 odst. 1 písm. b), d) tr. ř. zrušil uvedený rozsudek soudu prvního stupně a podle § 259 odst. 3 písm. a), b) tr. ř. znovu rozhodl tak, že obviněný se přečinu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. f) tr. zákoníku, jímž jej uznal vinným, dopustil skutkem popsaným tak, že obviněný v době od 16. 1. 2013 do 23. 1. 2013 v P. ani nikde jinde, aniž by mu v tom cokoliv bránilo, nenastoupil přes výzvu doručenou dne 16. 1. 2013 do výkonu trestu odnětí svobody, který mu byl uložen ve výměře šestnácti měsíců rozsudkem Okresního soudu v Tachově ze dne 29. 8. 2012, sp. zn. 2 T 112/2011. Obviněného odsoudil podle § 337 odst. 1 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání čtyř měsíců nepodmíněně s výkonem tohoto trestu ve věznici s ostrahou.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podal obviněný prostřednictvím obhájkyně s odkazem na dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. dovolání. Měl za to, že soudy dostatečně neobjasnily zavinění u přečinu podle § 337 odst. 1 písm. f) tr. zákoníku, který je úmyslným trestným činem. Absenci zavinění spatřoval v tom, že výzvu k nastoupení předmětného trestu převzal dne 16. 1. 2013, což bylo více než měsíc po tom, co mu v této výzvě byl stanoven termín nástupu trestu, a přitom již měl v ruce rozsudek Okresního soudu Plzeň-jih ze dne 12. 12. 2012, sp. zn. 1 T 36/2012, kterým byl zrušen trest, do něhož měl na základě uvedené výzvy nastoupit.

Obviněný zdůraznil, že jako osoba bez právního vzdělání v době převzetí předmětné výzvy předpokládal, že není povinen nastoupit do výkonu trestu, o němž věděl, že je nebo v nejbližších dnech bude zrušen, a to mimo jiné i proto, že věděl, že odvolání proti uvedenému rozsudku nebude podávat, a důvodně se domníval, že odvolání nepodá ani žádná další oprávněná osoba, a rozsudek Okresního soudu Plzeň-jih ze dne 12. 12. 2012, sp. zn. 1 T 36/2012, následně také nabyl právní moci dne 23. 1. 2013. Pokud bylo ve výzvě stanoveno, aby nastoupil trest „ihned po doručení“, soudy vycházely formálně z takto stanovené povinnosti, aniž braly v úvahu, že si před takto určeným dnem nástupu již nemá možnost vyřídit své osobní záležitosti s nástupem trestu spojené, k čemuž mu měla být stanovena přiměřená lhůta. Doručení výzvy do výkonu trestu, o němž věděl, že byl zrušen, bylo pro něj překvapením, neboť tento pravomocně uložený trest byl zrušen, a proto důvodně očekával, že mu k dodání do výkonu trestu nově uloženého bude zaslána nová výzva, v níž bude uvedena i jiná lhůta, do které bude povinen trest nastoupit. Postup soudů dovolatel označil za formalistický vzhledem k tomu, že je kriminalizováno jednání spočívající v nenastoupení trestu ihned po obdržení výzvy dne 16. 1. 2013, ačkoli od vyhlášení prvního rozsudku již uplynula doba pěti měsíců.

Vedle toho, že nebyla z uvedených důvodů naplněna subjektivní stránka předmětného přečinu, obviněný namítl, že se o tento přečin nemůže jednat i proto, že není dána ani potřebná společenská škodlivost. Na základě všech uvedených výhrad v závěru navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 16. 12. 2013, sp. zn. 8 To 497/2013, a zprostil jej obžaloby.

K dovolání obviněného se písemně vyjádřil státní zástupce působící u Nejvyššího státního zastupitelství, který shledal dostatečně objasněny všechny znaky přečinu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. f) tr. zákoníku, a proto argumentaci obviněného nepřisvědčil. Námitku o nenaplnění subjektivní stránky označil za nedůvodnou a ztotožnil se s názorem vysloveným odvolacím soudem v odůvodnění napadeného rozsudku. Důvodnou neshledal

ani výhradu o nedostatku společenské škodlivosti činu, a proto navrhl dovolání jako zjevně neopodstatněné podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítnout.

Nejvyšší soud jako soud dovolací po zjištění, že dovolání obviněného je přípustné, bylo podáno osobou oprávněnou, v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit, shledal, že důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. byl uplatněn v souladu s jeho zákonným vymezením, neboť podle něj lze dovolání podat, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení. Jeho prostřednictvím lze tedy vytýkat, že skutek, jak byl soudem zjištěn, byl nesprávně právně kvalifikován jako trestný čin, ačkoli o trestný čin nejde nebo jde o jiný trestný čin, než kterým byl obviněný uznán vinným.

Obviněný tomuto požadavku dostál, protože v zásadě odvolacímu soudu vytýkal nedostatky v posouzení subjektivní stránky přečinu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. f) tr. zákoníku s tvrzením, že pokud byl v době, kdy obdržel výzvu k nástupu výkonu trestu, již uvedený trest zrušen jiným rozhodnutím, byť nepravomocným, nevěděl, že i přesto musí uvedený trest nastoupit.

Pro posouzení opodstatněnosti těchto námitek obviněného je nutné nejprve z obsahu vyžádaného spisového materiálu uvést následující rozhodné skutečnosti:

Ve věci Okresního soudu v Tachově sp. zn. 2 T 112/2011 obviněný rozsudek ze dne 29. 8. 2012, jímž byl odsouzen mimo jiné k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání šestnácti měsíců, jenž nabyl právní moci dne 24. 10. 2012, převzal dne 15. 10. 2012. K nástupu trestu odnětí svobody uloženého tímto rozsudkem byl vyzván Výzvou k nastoupení trestu s tím, že je povinen nastoupit trest nejpozději dne 10. 12. 2012 v době od 8.00 do 16.00 hodin ve V. P. a že v případě uplynutí zde stanovené lhůty je povinen nastoupit ihned po doručení této výzvy, a to pod pohrůžkou předvedení. Tuto výzvu vypracovanou dne 29. 11. 2012 obviněný převzal dne 16. 1. 2013. Z obsahu spisu však není zřejmé, z jakého důvodu ji obdržel s uvedeným časovým odstupem, a navíc prostřednictvím policie, když je dokladováno jen právě toto jediné, navíc zdařilé doručení na adrese bydliště obviněného. Ve spise je založeno „Hlášení změn“, v němž V. P. již dne 14. 12. 2012 oznámila, že obviněný ve stanovené lhůtě výkon trestu nenastoupil. Dne 25. 1. 2013 byl vydán Příkaz k dodání do výkonu trestu odnětí svobody, jenž byl realizován dne 12. 2. 2013 (č. l. 213 až 219 spisu Okresního soudu v Tachově, sp. zn. 2 T 112/2011).

Podle obsahu vyžádaného spisu Okresního soudu Plzeň-jih ve věci sp. zn. 1 T 36/2012 se v této trestní věci dne 12. 12. 2012 konalo hlavní líčení, jemuž obviněný nebyl osobně přítomen, ač k němu byl řádně předvolán (č. l. 399, 418). V jeho závěru byl vyhlášen rozsudek, jímž byl obviněný odsouzen k souhrnnému trestu odnětí svobody v trvání dvaceti šesti měsíců nepodmíněně a kterým byl současně zrušen výrok o trestu z rozsudku Okresního soudu v Tachově ze dne 29. 8. 2012, sp. zn. 2 T 112/2011. Předmětný rozsudek obviněný převzal dne 14. 1. 2013 (č. l. 429 verte) a právní moc u něj nastala dne 23. 1. 2013.

Podle výroku přezkoumávaného rozsudku odvolacího soudu byl obviněný uznán vinným činem, který odvolací soud oproti popisu učiněnému soudem prvního stupně nově upravil a vymezil jej tak, že obviněný v době od 16. 1. 2013 do 23. 1. 2013, aniž by mu v tom cokoliv bránilo, nenastoupil přes výzvu doručenou 16. 1. 2013 do výkonu trestu odnětí svobody, který mu byl uložen shora citovaným rozsudkem. Aby takto mohl skutek nově popsat, odvolací soud provedl důkazy ze spisů Okresního soudu v Tachově sp. zn. 2 T 112/2011 a Okresního soudu Plzeň-jih sp. zn. 1 T 36/2012 a zjistil, že dne 23. 1. 2013 byl pravomocně zrušen výrok o trestu, o jehož nenastoupení se jedná. Odvolací soud zdůraznil, že pokud okresní soud vydal příkaz k dodání do výkonu trestu, nebylo mu ještě známo, že k uvedenému zrušení trestu došlo. Dospěl proto k závěru, že dnem 23. 1. 2013, kdy zrušující rozsudek nabyl právní moci, pozbyly kroky Okresního soudu v Tachově k realizaci nástupu trestu

obviněným právního podkladu. Z těchto důvodů páchání činu časově omezil na dobu od 16. 1. do 23. 1. 2013 a zmírnil v důsledku toho i trest. K námitce, že nebyla naplněna subjektivní stránka, konstatoval, že obviněný si byl vědom, že trest nastoupit má, a to nejenom v době, kdy výzvu obdržel, ale několik měsíců předtím, neboť si proti rozsudku Okresního soudu v Tachově odvolání nepodal. Později věděl, že uložený trest byl sice zrušen jiným rozsudkem, avšak byl mu uložen nepodmíněný souhrnný trest, a byl si vědom, že jej bude muset vykonat.

Nejvyšší soud k uvedeným zjištěním a vzhledem k námitkám obviněného připomíná, že přečinu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. f) tr. zákoníku se dopustí ten, kdo maří nebo podstatně ztěžuje výkon rozhodnutí soudu nebo jiného orgánu veřejné moci tím, že bez závažného důvodu nenastoupí na výzvu soudu trest odnětí svobody nebo se jiným způsobem neoprávněně brání nástupu výkonu tohoto trestu.

K naplnění skutkové podstaty přečinu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. f) tr. zákoníku je nezbytné, aby rozhodnutí, kterým byl obviněnému uložen trest, k jehož maření výkonu nebo účelu má dojít, bylo pravomocné. Právní moc je objektivní okolností zakládající vykonatelnost rozhodnutí. Pro trestní řízení je institut právní moci a vykonatelnosti rozhodnutí upraven v § 139 tr. ř. To, zda je nutné respektovat rozhodnutí a plnit povinnosti z něj vyplývající, vychází z jeho vykonatelnosti, neboť jen rozsudek, který je vykonatelný, zakládá povinnost soudu nařídit ve smyslu § 321 odst. 1 tr. ř. jím uložený trest. Vykonatelnost rozsudku je jeho vlastností a nastává ve stejnou dobu, kdy se stane pravomocným. Právní moc je tedy nezbytným předpokladem vykonatelnosti, neboť zákon nezná žádný případ, kdy by rozsudek mohl být vykonán dříve, než nabude právní moci. Vykonatelností se rozumí skutečnost, že obsah rozsudku může být orgánem činným v trestním řízení vynucen proti tomu, komu rozsudek ukládá nějakou povinnost. Je třeba ji však odlišit od vlastního výkonu, tedy uskutečňování obsahu rozsudku. Rozsudek má být zásadně vykonán ihned, jakmile se stane vykonatelným (srov. Šámal, P. a kol. Trestní řád I. § 1 až 156. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1745). Výjimečně může vykonatelnost zaniknout, avšak jen je-li zrušen v rámci mimořádných opravných prostředcích či rozhodnutím Ústavního soudu, u nichž zákon předpokládá odůvodněnou možnost změny pravomocného rozsudku [srov. § 265h odst. 3, § 275 odst. 4, § 282 odst. 3, § 366 odst. 3, § 367 písm. b) tr. ř. apod., § 82 odst. 3 písm. a) zák. o Ústavním soudu]. U vykonatelného rozsudku, jímž byl uložen trest, zaniká však vykonatelnost uloženého trestu též tehdy, jestliže byl v jiné trestní věci za podmínek § 43 odst. 2 tr. zákoníku zrušen v rámci souhrnného trestu, podle něhož soud spolu s uložením souhrnného trestu zruší výrok o trestu uloženém pachateli rozsudkem dřívějším, jakož i všechna další rozhodnutí na tento výrok obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo tímto zrušením, pozbyla podkladu. Takový účinek však nastane až tehdy, když uvedený zrušující rozsudek nabude právní moci a sám se stane vykonatelným. Do té doby vykonatelnost původního rozsudku není dotčena a obviněný je povinen respektovat povinnosti, které mu z takového rozsudku stále plynou; tím spíše je povinen nastoupit výkon trestu, k němuž byl řádně v souladu se zákonem, tj. na podkladě postupu soudu při splnění podmínek stanovených v § 321 tr. ř., vyzván.

Obviněný v této věci nenastoupil do výkonu trestu na výzvu soudu, kterou soud učinil v souladu s § 321 odst. 1 tr. ř. Odsouzený je povinen výzvu uposlechnout. Soud není povinen obviněného vyzývat opakovaně a obviněný je povinen respektovat tu výzvu, již od soudu obdrží. Jestliže ji obviněný nerespektuje (vyjma případu § 322 nebo § 323 tr. ř.), následuje postup podle § 321 odst. 3 tr. ř., podle nějž předseda senátu nařídí, aby byl do výkonu trestu dodán.

Pokud obviněný namítal, že nemohl nastoupit ihned dne 16. 1. 2013, tj. v den převzetí výzvy, protože neměl lhůtu k obstarání si svých věcí, je třeba uvést, že soud není povinen v každém případě (obligatorně) obviněnému ve výzvě k nástupu trestu poskytnout přiměřenou lhůtu, aby si mohl obstarat své záležitosti, neboť podle § 321 odst. 2 tr. ř. tak může učinit jen v případě, že nebylo-li z konkrétních skutečností zjištěno, že taková lhůta, která nesmí být delší než jeden měsíc ode dne, kdy

nabylo právní moci rozhodnutí, bude obviněným respektována, a nebudou zjištěny okolnosti, které by tuto jistou benevolenci znemožnily, např. když pobyt odsouzeného na svobodě je nebezpečný, nebo nevyplývá-li z jeho jednání nebo dalších konkrétních skutečností důvodná obava, že uprchne nebo se bude skrývat, a není tak dán důvod pro okamžité nařízení výkonu trestu odnětí svobody. Stanovení takové lhůty proto není povinností soudu, ale jen fakultativní možností, jak zajistit realizaci nástupu výkonu trestu, a pro obviněného tak není nárokem, jehož by se mohl domáhat. Pokud jde o výzvu k nástupu trestu, tato není rozhodnutím, které by bylo způsobilé zasáhnout do základních práv obviněného, ale je určitým organizačně technickým opatřením soudu, které autoritativně a pravomocně nezasahuje do právní sféry obviněného, neboť přímo nevede ke vzniku, změně nebo zániku oprávnění, eventuálně povinnosti. Takovým autoritativním rozhodnutím je v daném případě příslušný rozsudek, kterým bylo rozhodnuto o vině a trestu (s nařízením výkonu trestu). Výzva slouží jen k tomu, aby obviněnému byly oznámeny bližší podmínky, za nichž má být „dobrovolně“ již uložená povinnost splněna (srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 30. 7. 2014, sp. zn. IV. ÚS 1954/14).

Z těchto důvodů obviněnému v nástupu výkonu trestu na základě výzvy, kterou obdržel dne 16. 1. 2013, nebránilo, že již v té době uplynula lhůta, která mu pro obstarání osobních záležitostí byla v této výzvě stanovena, neboť podle obsahu uvedené výzvy byl v takovém případě do výkonu trestu povinen nastoupit „ihned“, tzn. v týž den, kdy tuto výzvu obdržel. Jestliže tak obviněný neučinil, naplnil po objektivní stránce znaky přečinu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. f) tr. zákoníku, protože mařil a podstatně ztížil výkon pravomocného a stále vykonatelného rozsudku, jímž byl uvedený trest uložen, tím, že nenastoupil za soudem ve výzvě stanovených podmínek výkon trestu odnětí svobody.

K výše rozvedeným námitkám proti subjektivní stránce tohoto přečinu, jenž může být spáchán pouze úmyslným jednáním, je třeba uvést, že podle obsahu výše zmíněných spisů obviněný věděl o všech rozhodných okolnostech a byl povinen respektovat to, co mu soud v rámci výkonu v té době pravomocně nezrušeného rozsudku (Okresního soudu v Tachově ze dne 29. 8. 2012, sp. zn. 2 T 112/2011) uložil. Uvedený rozsudek byl v právní moci, a proto byl způsobilý vyvolat v něm zamýšlené a předpokládané účinky, a obviněný si byl právě této okolnosti dostatečně vědom, neboť byl informován, jak nakonec i sám připustil, že nový zrušující rozsudek (Okresního soudu Plzeň-jih ze dne 12. 12. 2012, sp. zn. 1 T 36/2012) v právní moci nebyl.

Jeho opis obdržel dva dny před tím, než mu byla doručena výzva k nástupu původního trestu, a i když sám odvolání nemínil podat, stále mu k jeho podání lhůta běžela (osm dní od doručení). Navíc nebyl jedinou osobou oprávněnou podat proti němu opravný prostředek, neboť toto oprávnění příslušelo mimo jiné také státnímu zástupci, jehož odvolání by právní moc rozhodnutí posunulo podstatně dále do budoucnosti.

Ze všech těchto okolností plyne, že obviněný věděl, že je povinen výzvu k nástupu trestu respektovat. Obviněnému není dáno právo, aby sám posuzoval, kdy nastane právní moc či vykonatelnost soudního rozhodnutí, a proto nemůže sám právně účinně dovozovat důsledky, které jsou s tím spojeny. Tato úloha vždy přísluší pouze tomu orgánu státní moci, který takové rozhodnutí vydal.

Jestliže obviněný sám uvažoval o tom, že se nemusí předmětné výzvě za stávajících okolností podrobit, nelze z toho dovozovat, že by v takovém případě nebylo dáno jeho úmyslné zavinění, a to tím spíše, že se obviněný uvedeného přečinu nedopustil poprvé, a byl si tudíž velmi dobře vědom povinnosti nastoupit ve stanovené lhůtě výkon trestu a přizpůsobit tomu i svou osobní, rodinnou, pracovní situaci apod. a znal všechny důsledky, které, pokud se dobrovolně nepodrobí, nastanou.

Ze všech uvedených skutečností plyne, že obviněný věděl, že musí uvedený trest nastoupit, protože k tomu dostal příkaz na základě uvedené výzvy s přesně stanovenými podmínkami vycházejícími z

jemu daného poučení. On však tyto podmínky nesplnil, ale sám, aby se jeho nástupu vyhnul, k tomu využil situace, že krátce před tím obdržel nepravomocný rozsudek, v němž byl obsažen uvedený výrok rušící § 43 odst. 2 tr. zákoníku výrok o trestu, o jehož nástup se jednalo. Věděl, že je nepravomocný, ale dovozoval, avšak *pro futuro*, podmínky, za nichž by tak učinit nemusel. Takové úvahy však obviněnému nepříslušely a byl povinen se podrobit výzvě a respektovat nařízení k nástupu výkonu trestu odnětí svobody. Byl tudíž ze všech jemu známých souvislostí srozuměn s tím, že když uvedený trest podle výzvy ihned nenastoupí, dopustí se přečinu, jenž mu je nyní kladen za vinu. Lze proto dovodit, že obviněný se projednávaného přečinu dopustil v nepřímém úmyslu podle § 15 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku.

Ze všech rozvedených důvodů Nejvyšší soud v postupu soudů nižších stupňů obviněným vytýkané pochybení neshledal, neboť obviněný nejen po objektivní stránce, proti které výslovně nebrojil, nýbrž i po stránce subjektivní naplnil znaky skutkové podstaty přečinu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. f) tr. zákoníku, jímž byl zcela správně uznán vinným.

V dalším se Nejvyšší soud též zevrubně vypořádal s obecně a poněkud nekonkrétně uplatněnou námitkou, jíž se obviněný domáhal aplikace § 12 odst. 2 tr. ř. s odůvodněním, že nebyla dána potřebná společenská škodlivost jeho činu, a neshledal ji důvodnou. Dovolání jako zjevně neopodstatněné podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl.